

Raadsprogramma Heeze-Leende

De opdracht van de gemeenteraad
aan het college van burgemeester en wethouders

Versie 22 september 2022

Algemeen
belang
Heeze-Leende

GROENLINKS
HEEZE-LEENDE

Inleiding

Dit raadsprogramma is gezamenlijk door alle raadsfracties opgesteld, gericht op het welzijn en toekomst van de inwoners van Heeze-Leende. We gaan dit samen aan vanuit het vertrouwen dat we op deze manier als raad op een constructieve manier te werk gaan, goed met elkaar de dialoog kunnen voeren op concrete onderwerpen en vanuit die dialoog de goede besluiten zullen nemen.

Dit raadsprogramma is feitelijk de gezamenlijke opdracht van de raad aan het college van burgemeester en wethouders en gaat in op de belangrijkste ontwikkelingen die de raad in de periode 2022-2026 voor ogen heeft. Voor alle duidelijkheid, het raadsprogramma geeft vooral inzicht in waar de verschillende fracties/politieke partijen op hoofdlijnen overeenstemming hebben. WAT ze willen bereiken of WAT ze belangrijk vinden dat aangepakt moet worden. Verschil van opvatting over het HOE we dat willen bereiken, en de mogelijke oplossingsrichting zullen er op onderdelen zijn. Het college van B & W zal bij herhaling gevraagd worden (via het kopje: hoe willen dat als eerste opgepakt zien) om de verschillende mogelijkheden te laten doorrekenen met voor- en nadelen of risico's, zodat het onderlinge debat tussen de fracties vervolgens in de openbaarheid meer en ook beter gevoerd kan gaan worden. Dit raadsprogramma moet dan ook zijn vervolg krijgen in een zogenaamde uitvoeringsprogramma 2022-2026, op te stellen door het college van B & W en voor te leggen aan de gemeenteraad.

De toekomst van Heeze-Leende

Heeze, Leende, Leenderstrip en Sterksel zijn gelegen in een mooie natuurlijke omgeving, in een regio waar het stedelijke goed samengaat met het van oorsprong agrarische karakter. Dat zien we ook naar de toekomst graag geborgd. Elke kern binnen Heeze-Leende heeft z'n eigenheid, allen hebben een dorps karakter. En dat willen we behouden! Door in te zetten op sociale cohesie en door de natuur om ons heen te koesteren.

Tegelijkertijd is het goed om te kijken hoe Heeze-Leende in het regionale speelveld z'n rol kan pakken. Brainport Eindhoven is inmiddels een belangrijke mainport in Nederland en de regio zit midden in een schaalprong op aspecten zoals: inwoners, arbeidsplaatsplaatsen en verkeersbewegingen. Onze dorpen kunnen samen met andere dorpen bijdragen aan een aantrekkelijke regio. De belangrijkste toegevoegde waarde van Heeze-Leende zien we liggen in het aanbieden van natuur gerelateerde mogelijkheden voor recreatie en ontspanning in een cultuur-historische omgeving.

De lijn in deze bestuursperiode

Een heel aantal ontwikkelingen is al in gang gezet en die moeten in deze raadsperiode tot een einde of op z'n minst een eind verder worden gebracht. Een belangrijke opdracht van de raad aan het college is dan ook het afmaken en her-prioriteren van lopende en in uitvoering zijnde projecten. Natuurlijk hebben we ook nieuwe ambities en moeten we met elkaar alert zijn op het tijdig signaleren van nieuwe ontwikkelingen, het inspelen daarop en op werk met werk maken. We willen echter geen initiatieven stapelen. Dat betekent dat er duidelijk prioriteiten gesteld moeten worden. Het adagium van dit raadsprogramma is voor een belangrijk deel: "Rond het werk af waar al geld en capaciteit in gestopt is, zodat daarna er meer en betere mogelijkheden zijn om nieuwe plannen te gaan uitvoeren!"

Daarnaast zijn er veel onderwerpen waarin we verder vooruit moeten kijken dan het jaar 2026. We willen als raad onze verantwoordelijkheid nemen en keuzes maken die bijdragen aan een mooi en toekomstbestendig Heeze-Leende voorbij deze raadsperiode. Hou de afstand tussen gemeente en inwoners klein en laagdrempelig door middel van een open en mensgerichte bestuurscultuur. Zorg voor transparantie en open informatievoorziening. Neem onze inwoners tijdig mee !!

Het raadsprogramma kent 2 bijlagen, te weten bijlage 1 - Werken met een raadsprogramma en bijlage 2 - Aandachtspunten voor raad en college.

Welke ontwikkelingen willen we realiseren

Hieronder zijn – in willekeurige volgorde – de belangrijkste beoogde ontwikkelingen op een rij gezet. Dit kan worden beschouwd als opdracht aan het college om hierop te sturen en initiatieven in te nemen.

Voldoende passende en betaalbare woningen

- Ruimte bieden aan beperkte groei van het aantal woningen in Heeze, Leende, Sterksel en Leenderstrijp door inbreiding
- Kleinschalige uitbreiding van de bebouwde kom in de kernen is bespreekbaar, indien nodig voor autonome groei en onder voorwaarden van het behoud van dorps karakter en centrumbinding.
- Actief sturen op doelgroepgerichte bouw om de doelstelling te behalen zoals beschreven in de Woonvisie 2020-2025, met name ten behoeve van senioren en starters met wortels in Heeze-Leende en specifieke aandacht voor zorgwoningen;
- Voorkomen van 'huisjesmelkerij' en korte termijn winstbejag, door extra aandacht en het inzetten van meer maatregelen ter bevordering van de 'zelfsbewoningsplicht'.
- Verkennen van het realiseren van tijdelijke woningen, waarmee de druk van de woningmarkt kan worden gehaald (mogelijkheden, onder welke voorwaarden, doelgroepen)
- Voer als gemeente de regie over de Bulders en zorg voor openheid hierin
- Beperkt bijdragen aan het realiseren van woningen in relatie tot de schaalessprong in Zuidoost-Brabant
- Een actieve rol van de gemeente in casu grondverwerving en woningbouw;

Wat we als eerste opgepakt willen zien

- > Een meerjarige strategie uitwerken – in lijn met de omgevingsvisie - die voorbij de raadsperiode kijkt en waarin ruimte wordt gezocht voor het realiseren van woningbouw (binnen de wettelijke en provinciale begrenzings, maar zoek ten behoeve van het beoogde resultaat daar ook de randjes in op en in lijn met de regionale strategie) en deze strategie vertalen naar een uitvoeringsprogramma wonen
- > Het afwegingskader herijken en in de raad vaststellen, waarmee zo snel als mogelijk meer ruimte wordt gegeven aan bouwinitiatieven die passen binnen de ambities in Heeze-Leende
- > Een beeld krijgen van (1) woningbouwinitiatieven die al in de pijplijn zitten, die al dan niet vergund zijn en aanvragen waar in het herijkte beleid wel ruimte voor is en (2) het bouwgrond potentieel in Heeze-Leende
- > Het college de opdracht te geven om de behoefte in beeld te brengen van het aantal sociale huurwoningen in Heeze-Leende;

Veranderende mobiliteit

- Versterken van het netwerk, kwaliteit en veiligheid van fiets- en wandelpaden, met het oog op de recreatiefunctie van Heeze-Leende in de regio Meer richten op vervoer per fiets en openbaar vervoer Realiseren tracé randweg – Poortmannen (o.a. door realiseren van de financiële middelen hiervoor) als tussentijdse doelstelling voor het realiseren van de voorgenomen Centrale As tot aan de Somerenseweg en een toekomstige oplossing voor de verkeersontlasting van de dorpskern Leende .
  - Aansluiten op regionale (snel)fietsstracé 's: doorfietsroutes tussen onze kernen de regio
  - Voldoende financiën en duidelijke planning voor onderhoud wegen, trottoirs en wandel- en fietspaden, op korte en lange termijn
  - Duidelijke keuzes (in afstemming met ProRail) ten aanzien van realiseren, behoud en functies van spoorwegpassages inclusief de onderdoorgang bij station Heeze.
  - Beleid en plannen voor een goede ontsluiting voor de fiets van kernen onderling en naar omliggende gemeentes
- > **Wat we als eerste opgepakt willen zien:**
  - > Afronden Samen mee naar de A2 (incl. verkeer Poort 43)
  - > Voorleggen keuze voor de ontsluiting Randweg - Poortmannen en een compleet meerjarenplan om dit te realiseren met de beleidskeuzes die daarin gemaakt moeten
  - > Uitvoeren verhardes Kloosterlaan
  - > Actief aansluiten bij de regionale bereikbaarheidsagenda op het gebied van de fietsinfrastructuur
  - > autoluw maken van de kernen

Klimaatverandering en energietransitie

- Focus leggen op gedragsverandering, besparen, isoleren en verduurzamen eigen energieopwekking inwoners en bedrijven, met extra aandacht voor inwoners met een laag inkomen en mensen in beperkt geïsoleerde huizen (o.a. in afstemming met woningcorporaties)
- We richten ons eerst maximaal op 'Zon op Dak' en houden alternatieve vormen van duurzame opwekking ook in beeld.
- Actualiseren duurzaamheidsbeleid waarin ook concrete doelstellingen gaan worden opgenomen voor de energietransitie voor wat betreft besparing
- Maak de voorgenomen ambities en doelstellingen op termijn veel explicieter en meetbaarder
- Klimaatadaptatie: aanpak risicoplekken wateroverlast/realiseren waterberging in samenwerking met waterschap
- Invulling geven aan de verantwoordelijkheden die volgen uit de energietransitie in het algemeen en de afspraken in de RES 1.0.

Wat we als eerste opgepakt willen zien

- ☐ Zicht krijgen op mogelijkheden en onmogelijkheden in de komende 5-10 jaar qua duurzame energiewinning in relatie tot netcapaciteit en op alternatieve warmtebronnen
- ☐ Wijkgerichte aanpak energiebesparing, isolatie en energieopwekking
- ☐ Regionaal afstemmen dat de winning van groen gas meetelt in de bijdrage die we als Heeze-Leende leveren aan de energietransitie
- ☐ Impuls geven aan uitbreiding van elektriciteitsopwekking uit 'zon op dak' bij particulieren en grootschalig bij bedrijven met inzet van energiecoaches

Transitie van het landelijk gebied

- Inzetten op een integraal en lange termijn perspectief rondom verduurzamen voedselproductie, inpassen klimaatadaptatie, opwek duurzame energie, versterken van biodiversiteit en economische kracht in het landelijk gebied. Ga en blijf met de bewoners van het buiten gebied (clusters) in gesprek. Er zit best veel expertise bij hen en andere betrokkenen, maak daar maximaal gebruik van.
- Sturen op balans tussen het groene karakter (natuur en landschap) en functies zoals wonen, werken (waaronder landbouw) en recreatie.
- Strategisch omgaan met vrijgekomen areaal moet vooral gezien worden als mogelijkheden scheppen voor vrijkomende agrarische bebouwing. Zuinig zijn op landbouwgebieden. Gronden die door stoppende boeren worden verlaten kunnen een bijdrage zijn voor extensivering van blijvende bedrijven
- Concrete acties gericht op toekomstbestendige verduurzaamde landbouw in een vitaal buitengebied, waarbij agrariërs worden gefaciliteerd en open wordt gestaan voor nieuwe economische dragers. De expertise van adviesraad en omgevingstafel bundelen en gebruiken in de uitwerking

Wat we als eerste opgepakt willen zien

- > Ontwikkelen uitvoeringsprogramma voor het landelijk gebied, afgestemd op de regionale koers en met omliggende gemeenten en incl. het opzetten van een breed samengestelde adviesraad om de integraliteit van de opgaven te ondersteunen)
- > Actief deelnemen in (regionale)netwerken/overlegorganen zoals provincie & waterschap rondom bijv. gebiedsgerichte aanpak
- > Inrichten van een omgevingstafel met actieve participatie van belanghebbenden

Levendige kernen

- Vastleggen cultuurhistorische en beeldbepalende elementen en dorpsgezichten en controle krijgen over het behoud en instandhouding ervan
- Voor alle kernen voort maken met centrumvisies en het inrichten centrumgebieden als prettige en veilige leef- en verblijfsgebieden
- Versterken van programmering van activiteiten (o.a. in de dorpshuizen) voor jongere doelgroepen
- Jongerenwerk een definitieve en passende plek geven
- Centra autoluw (fietser en voetganger centraal, auto te gast)
- Oplossing voor parkeren in en nabij de centra
- Samenhang, uitstraling, behoud historische en beeldbepalende elementen, elke kern is uniek
- Groen in de centra en wijken – duidelijke plek groenstructuur in omgevingsvisie en -plan (incl. financiën)
- Aandacht voor een gezonde duurzame leeftijdsopbouw van inwoners in de kernen

Wat we als eerste opgepakt willen zien

- > Uitwerken – in co creatie - van de centrumvisie voor Heeze (inclusief verkeersafhandeling en parkeren) en deze vertalen naar concrete voorstellen, zodat het centrum wordt ingericht als prettig en veilig verblijfsgebied;
- > Uitwerken van de centrumvisie voor de kernen van Leende en Sterksel te doen
- > Inventariseren van beeldbepalende elementen en dorpsgezichten en borgen dat deze elementen en dorpsgezichten kunnen worden behouden

Bestendigen sociale cohesie

- Nog eens kijken naar de eerder opgelegde bezuinigingsopdracht en voor de raad inzichtelijk maken wat nu de feitelijke materiële effecten daarvan zijn
- Versterken van ontmoeting met dorpshuizen en de bibliotheek als spil en ruimte voor en faciliteren van eigen initiatieven van inwoners.
- Borgen / uitbreiden van sportfaciliteiten in Heeze, Leende, Leenderstrip en Sterksel waar jong en oud kunnen bewegen (gezonde leefstijl) en elkaar daarbij kunnen ontmoeten.
- Laagdrempelig signaleren van eenzaamheidsproblematiek
- Zorgen voor inclusiviteit van mensen met een beperking: toegankelijkheid, gelijkheid, zelfstandigheid (uitvoeren VN-verdrag voor rechten van personen met een handicap)

Wat we als eerste opgepakt willen zien

- > Dorpshuizen op maat faciliteren om en aanzetten tot het kiezen van een duidelijke strategie, deze te vertalen naar jaar-/actieplannen en het voeren van een professionele bedrijfsvoering
- > Herijken subsidiëring verenigingen in relatie tot het versterken van de sociale cohesie
- > In omgevingsvisie ambities opnemen op het vlak van cultuur.
- > Bekendheid geven aan en verspreiden van initiatieven uit de verschillende kernen op het gebied van versterking sociale cohesie
- > Opstellen lokale inclusie-agenda
- > Vaststellen door de raad van het Masterplan Lambrek, met daarbij visie & uitgangspunten over sportparken in Heeze-Leende in het algemeen en daarna starten met de uitvoering van het plan en toewerken naar vaststelling en uitvoering van een masterplan voor De Grootte Speel in Leende en De Hemelrasten in Sterksel
- > Vraagt het college om met nadere voorstellen te komen om de alom bekende inkomensterugval te voorkomen/reducen van degenen die net boven het sociaal minimum zitten, maar door cumulatie het zogenaamde meerinkomen bij alle aanvullende regelingen steeds opnieuw meegeteld zien worden, waardoor zij feitelijk onder het sociaal minimum leven

Veiligheid

- Versterken van toezicht (intensiever monitoren) en handhaving (actief ingrijpen) met een focus op weren van vrachtverkeer uit de kernen, goed functioneren straatinrichting en aanpakken risicosituaties criminaliteit
- Autoluw en verkeersveilig maken van de centra
- Aandacht voor de bewustwording van onze inwoners voor ondermijning en alert zijn op en voorkomen van de vele vormen van ondermijning en dit aanpakken waar mogelijk. Aanpak en preventie van vandalisme

Wat we als eerste opgepakt willen zien

- > Aanpakken van onveilige situaties op het gebied van verkeer en de inrichting van straten en wijken
- > Aanpak en preventie van activiteiten rond de productie, handel en consumptie van verdovende middelen
- > Het uitwerken van een analyse ten aanzien van het uitbreiden van capaciteit toezicht en handhaving

Welzijn en Gezondheid

- draag zorg voor toegankelijke zorg
- Waardering (div. uitingsvormen + €) en positionering mantelzorgers
- Inclusiviteit van inwoners, accenten op doelgroepen:
Fysieke en mentale ontwikkeling ouderen.
Iedereen kan meedoen (minima); organiseer dat als gemeente.
- Versterken digitale vaardigheden (verschillende doelgroep, verschillende aanpak), voorkomen isolatie en digitale tweedeling
- Zorgen dat iedereen kan meedoen (deel kan uitmaken van de samenleving ondanks eventuele beperkingen / bijzonderheden)
- Aanpakken van situaties waar kinderen in armoede opgroeien en zorgen dat ze blijven meedoen door een actief monitorende rol aan te nemen en vrijwilligers(organisaties) op dit thema op alle mogelijke wijzen ondersteunen
- Versterken van de inzet binnen het onderwijs op het hebben van een gezonde leefstijl van kinderen (voldoende beweging, gezonde voeding, etc.);
- Breng de vrijwilligersorganisaties in een goede positie; versterk de effectiviteit en efficiëntie door samenwerking met de gemeente & organiseer vooral ook de eigen kracht van inwoners.
- Jongerenwerk preventiever inzetten, met oog voor mentale ontwikkeling jongeren 13-17jr.

Wat we als eerste opgepakt willen zien

- > Inventarisatie knelpunten inclusiviteit. Maak gebruik van diverse onderzoeken en/of manifesten. Denk hierbij aan bv WOZO (Programma Wonen, Ondersteuning en Zorg voor Ouderen)

Onderwijs en ontwikkeling

- Kansen zoeken om vroegtijdige schoolverlaters zich te laten ontwikkelen in sectoren waar de behoefte aan arbeidskrachten groot is, zoals in de zorg of binnen Brainport;
- Versterken van de digitale vaardigheden van ouderen, eventueel door hier jongeren voor te vragen en zo direct de ontmoeting tussen jong en oud te bevorderen;
- Ondersteunen van de ingezette lijn om onderwijsaccommodaties (waaronder de Berkesnchutsete verduurzamen en te onderzoeken wat er nodig is om de Dirk Heziusschool, op te knappen, te renoveren of nieuwbouw op een andere locatie.;
- Vroegtijdige schoolverlaters worden geholpen om alsnog een goede startkwalificatie te behalen, zodat ze een goede start voor hun zelfstandige leven hebben;
- Ondersteunen en stimuleren van een leven lang leren.
- Aandacht voor laaggeletterdheid bij inwoners

Wat we als eerste opgepakt willen zien

Als raad in beeld krijgen van de opgaven op het gebied van onderwijs & ontwikkelen, welke koers beoogd is en welke knelpunten er spelen of gaan spelen

Lokale economie

- Aantrekkelijk houden van onze kernen = voldoende gevarieerd winkel- & horeca-aanbod.
- Zorgen voor een bedrijvenprogrammering bedrijventerreinen (incl. Poort 43), passend binnen de ambities, structuur en cultuur van Heeze-Leende en aansluitend bij de regionale strategie
- Onderzoeken of – en in welke mate nieuwe economische dragers in het buitengebied mogelijk- en/of wenselijk zijn
- Realiseren bedrijfsverzamelgebouwen voor kleine ondernemers (startups)
- Verbeteren van het aanzien van de dorpsentrees (waaronder als eerste de aankleding van rotondes)
- Stimuleren van koop lokaal
- Inzetten op natuur gerelateerde recreatie en toerisme als primaire driver voor de lokale economie, met een aansluiting van de middenstand in de kernen. (bijv. horeca)
- Stimuleren van samenwerkingsverbanden tussen de ondernemers

Wat we als eerste opgepakt willen zien:

- > Onderzoeken of er (weer) behoefte is aan een centrummanagement en binnen welke contouren deze wel zou kunnen worden ingezet met voldoende draagvlak, dus met een brede blik onderzoeken wat een passende oplossingsrichting is (om zich gezamenlijk als aantrekkelijke verblijfsplek met goede winkelvoorzieningen te manifesteren)
- > Onderzoek oplossingen voor lang-parkeren in relatie tot invoeren blauwe zone (Heeze)
- > Organiseer (inloop)avonden met de lokale ondernemers (ideeën ophalen/ peilstok uitvoeringsplan EC-zaken).

Bijlage 1. Werken met een raadsprogramma

Het werken met een raadsprogramma wijkt op belangrijke punten af van het ons vertrouwde systeem van coalitie vs oppositie. Waar een college in een coalitiesysteem zich meer richt op de coalitiefracties dan op de oppositiefracties, is het college in deze opzet voor de volledige raad aan het werk. Dit vraagt iets van de raad, van het college, van de burgemeester en van de griffie.

De raad

Belangrijk bij een raadsprogramma is dat de raad bij uitstek in positie komt voor het uitoefenen van de kaderstellende en controlerende rol. Dat vraagt een actieve raad, die bij ontwikkelingen op verschillende momenten aan zet is. Aan de voorkant van een ontwikkeling om richting te bepalen en kaders te stellen, tussentijds om bij te sturen in de kaderstelling of toe te zien op de uitvoering, bij besluitvorming over nieuw beleid en bij evaluaties.

De raadsfracties zullen elk dezelfde informatiepositie hebben, doordat zij door het college/ de wethouders op een gelijke manier worden geïnformeerd. Schriftelijk, via bijeenkomsten of eventueel door een toelichting binnen een fractieoverleg. Het is in dat laatste geval aan de portefeuillehouder om ook de andere fracties waar relevant aanvullend te informeren. Steun voor raadsvoorstellen van het college wordt primair bepaald door deze informatiepositie en de inhoud van het voorstel.

De wens is bovendien dat er in raadsvergaderingen meer inhoudelijk debat plaatsvindt over de voorstellen die ter tafel liggen. Door in het openbaar standpunten te delen, deze over en weer te wegen en op basis van een goede beeld- en oordeelsvorming tot besluiten te komen. Het werken met een raadsprogramma nodigt uit tot een eigen afweging van raadsleden van raadsvoorstellen.

Tot slot is het idee dat de raad vaker – vooral bij complexe vraagstukken – verschillende scenario's krijgt voorgelegd. Het doel is dan steeds gelijk, maar in het voorstel verschilt per scenario het ambitieniveau (binnen een bepaald tijd/tempo) of de wijze van oplossen. Elk scenario brengt eigen voor- en nadelen en kansen en risico's met zich mee, waar de raad over kan discussiëren om zo tot een afgewogen keuze te komen. Van het college wordt verwacht dat zij in dit kader toeziet op de verbetering van de kwaliteit van raadsvoorstellen.

Het college

Het college dient als team samen te werken, ten dienste van de raad als geheel. Portefeuillehouders zullen - veel meer dan tot nog toe - vroeg in ontwikkelingen de raad moeten opzoeken om op te halen welke kant uit bewogen moet worden en wat daarbij van belang is. Ook tussentijds wordt van een portefeuillehouder verwacht dat deze de raad betreft en in de gelegenheid stelt om bij te sturen. Dit alles met het doel dat voorstellen en uitvoering in lijn zullen zijn met wat de raad beoogt.

Dat betekent een ander type wethouderschap en het vereist dat wethouders over competenties beschikken die hierbij passen. Van wethouders wordt verwacht dat zij dienstbaar zijn aan de raad, een brugfunctie kunnen invullen tussen raad en ambtelijke organisatie, een netwerkende rol kunnen invullen in de regio en affiniteit hebben met het opereren in een participatie beleidsontwikkeling. Het college zal minder een eigen plan trekken en meer gericht zijn op het organiseren van realisatiekracht voor het uitvoeren van de keuzes van de raad.

De burgemeester

Wanneer een raad werkt met een raadsprogramma en een college dat opereert in opdracht van de gehele raad, dan vraagt dat ook iets van de burgemeester. Zijn rol is belangrijk, aangezien hij als voorzitter van raad én college veel invloed heeft op raads- en college processen. Als voorzitter van de raad leidt de burgemeester de vergaderingen in goede banen en stuurt deze er ook op dat het voorwerk met alle rafels en plooiën goed valt. Van de burgemeester is om het proces goed te leiden en de succesansen te vergroten van het werken met een raadsprogramma een actieve en positieve rol nodig, aangevuld met een gezonde dosis nuchterheid. Raad en burgemeester dienen dit goed met elkaar af te stemmen, zodat de wederzijdse verwachtingen helder zijn.

In beginsel kan de burgemeester sturen op het goed functioneren van de raad op basis van de wettelijk aan de burgemeester opgelegde taken (Gemeentewet art. 170). De raad verwacht van de burgemeester dat deze stuurt op een actief debat, het daadwerkelijk afwegen van voorstellen door de raad en toeziet op de openbaarheid van discussies en besluitvorming. Ten aanzien van het college ziet de raad een rol bij de burgemeester liggen in het sturen op een goede informatiepositie van de gehele raad en op het op de juiste momenten in stelling brengen van de raad. De burgemeester faciliteert, stimuleert, inspireert, coacht en verbindt. Het maakt dat de burgemeester zeer gezaghebbend kan zijn en veel kan bereiken vanuit een dienende en verbindende rol. De dienstbare burgemeester, die verbindt, die mogelijk maakt, die iedereen in positie brengt om de hem of haar gegeven rollen en verantwoordelijkheden zo goed mogelijk te vervullen. Met steeds bovenal aandacht voor raad en inwoners.

Wat betreft het werken met een raadsprogramma kan de burgemeester bovendien vanuit het netwerk van burgemeesters ervaringen verzamelen (best-practices, varianten) en onder de aandacht brengen, zodat we als raad daar lering uit kunnen trekken en kunnen door ontwikkelen.

De griffie

De griffier vervult richting de raad een ondersteunende rol, vanuit een onafhankelijke positie. Deze kan de raad gevraagd en ongevraagd helpen bij het gaande houden van het proces in de raad en naar de raad en fracties een spiegelende rol vervullen. Vanuit deze rol is de griffier met alle fracties in gesprek en krijgt deze ook de ruimte om open en betrokken te zijn in de onderlinge relaties. Het opereren vanuit een raadsprogramma vraagt van de fracties veel onderlinge dialoog en debat. De griffier stimuleert dat binnen en buiten de raadzaal. Daarnaast legt de griffier verbindingen in de driehoek burgemeester-gemeentesecretaris-griffier, met relevante onderdelen van de ambtelijke organisatie (bijv. de afdeling Communicatie) en met relevante functionarissen van andere organisaties (maatschappelijke organisaties, gemeenschappelijke regelingen).

De griffier is dus dienstbaar en onafhankelijk en oefent invloed uit zonder een hiërarchische positie in te nemen. Voor het werken vanuit een raadsprogramma doet de raad een beroep op hem om als procesbegeleider te opereren en vanuit die rol de raad en fracties te inspireren, begeleiden, betrekken en faciliteren. De griffier wordt nadrukkelijk verzocht om de raad te ondersteunen in het leren werken met een raadsprogramma. In dat kader wordt verwacht dat hij een visie uitdraagt en interenieert waar hij dat nodig acht en dat hij de raad ondersteunt met het toepassen en (door)ontwikkelen van passende instrumenten. Van de griffier wordt daarom verwacht dat hij proactief, met overtuigingskracht en vanuit zelfvertrouwen en 'dicht bij zichzelf blijven' te werk gaat.

Concrete zaken die de griffier initieert:

- Het proces bewaken en procesafspraken vastleggen;
- Bewerkstelligen dat er in raadsvoorstellen expliciet aansluiting wordt gemaakt met het raadsprogramma;
- Voorstellen toetsen aan het raadsprogramma en afwijkingen benoemen;
- Bevorderen van raadsvoorstellen waarin meerdere scenario's en alternatieven zijn uitgewerkt;
- Werken aan een doorontwikkeling van een strategische en/of langetermijnagenda en de vrijblijvendheid daarvan bij alle gremia wegnemen;
- Gedrag waarnemen en observaties bespreekbaar maken;
- Onderzoeken van mogelijkheden om de raads- en vergaderstructuur beter aan te laten sluiten op dialoog en debat over argumenten;
- Organiseren van trainingen op vaardigheden;
- Organiseren van collectieve bijeenkomsten over thema's;
- Aanreiken van en experimenteren met (nieuwe) vormen van participatie;
- Agenderen van evaluaties en 'doorleving' van het raadsprogramma;
- Investeren in informele en individuele gesprekken met raadsleden en fracties;
- De raad informeren over ontwikkelingen in het openbaar bestuur en meervoudige democratie (in algemene zin, met betrekking tot specifieke dossiers en/of in de vorm van goede voorbeelden van elders);
- Besprekpunten aansnijden middels agendering in gremia zoals het presidium of raadwerkgroepen;
- Het bijeenroepen van een informele gespreksgroep van 'vernieuwers en geestverwanten'.

Bijlage 2. Aandachtspunten voor raad en college

Verbinding politiek – inwoners

De inwoners komen vaak alleen vraag- of voorval gestuurd in aanraking met de gemeente.

In de verkiezingstijd lukt het beter, en op andere manieren om met hen in contact te komen.

Hieronder staan een aantal ideeën om belangstelling te wekken, en van daaruit verder te bouwen.

- > Pilot van 6 maanden: per RTG 2 vrije sprekers toelaten. Bijv. 5 min. een niet geagendeerd onderwerp toelichten, met enkele spelregels, wel een terugkoppeling geven (wel of niet langer hierover doorpraten), niets toezeggen.
- > Roulerend spreekuur raadsfracties (aan de fracties zelf).
- > Maatschappelijk café: Een vergadering met actuele thema's – niet zijnde een raadsvergadering, roulerend in de kernen (dorpshuizen).
- > Dag van de democratie (jeugd/jongerenraad, democracy)
- > Roadshow, beurtelings per kern, 1 persoon per partij (toon je aan de inwoners);
- > Infographic vanuit de raad
- > Verbetering communicatie door eigen initiatieven voor publicaties (vanuit het oogpunt verarming van de lokale nieuwsmedia).
Geopperd: Agenda in een jaarplanner
Flyer/magazine/publicaties op drukke plekken
Herintroducie wethouders spreekuur

Participatie van inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties

De rolverdeling tussen overheid en gemeenschap verandert, dat gebeurt al decennialang. Steeds meer inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties willen invloed hebben op en een bijdrage leveren aan de kwaliteit van hun fysieke of sociale leefomgeving. De dit vraagt ook aanpassing in processen en werkwijzen van de gemeente.

- > Betrokkenheid belanghebbenden al in verkenningsfasen van beleidsontwikkeling en planvorming (zo vroeg mogelijk), zodat er echt ruimte is voor het beïnvloeden van en bijdragen aan ontwikkelingen
- > In trajecten voldoende tijd hiervoor inruimen en altijd laten zien wat er met de inbreng is gedaan
- > De raad op verschillende momenten in positie brengen, o.a. voor kaderstelling en voor afwegen van inbreng van inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties
- > Oriënteren op en experimenteren met nieuwe vormen van participatie en dit opnemen in een nieuwe participatieverordening
- > Informatievoorziening naar inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties verbeteren (vindbaarheid van informatie, begrijpelijke taal, duidelijkheid gemeentelijke bekendmakingen, herinvoeren gemeentepagina in een lokale krant)
- > Onderzoek naar jongerenraad vanuit de eigen partijen

Financiële uitgangspunten

- > Betere transparantie en keuzemogelijkheden in alle stukken van de P&C cyclus, door het voegen van:
  - o Meer achtergrondinformatie
  - o Extra detailniveau in de s onder het huidige niveau van thema.
  - o Zowel % als absolute getallen aan te bieden
- > In samenspraak met de raad, toevoegen van formele infographics voor inzicht in de 'financiële gezondheid' van de gemeente en de meerjarige ontwikkeling daarvan.
Onder andere: netto schuldquote, gecorrigeerde netto schuldquote en de Voorraadquote
- > Hanteren van een gedegen en realistische begroting en bij raadsvoorstellen de financiële impact expliciet in beeld brengen, zodat de raad een keuze kunnen afzetten tegen het grotere geheel van de meerjarige begroting.
Dit door in een raadsvoorstel (en motie of amendement) expliciet te benoemen hoe het besluit van invloed is op de begroting van het lopende jaar, de actuele meerjarenbegroting en het vaststellen van de eerstvolgende meerjaren begroting.
- > Onderzoek naar de herziening van de huidige opzet van de gemeentelijke lasten en de verdeling tussen rioolrechten, afvalstoffenheffing en OZB.
Met als doel om de lasten beter vergelijkbaar te maken met andere gemeentes, risico te verminderen van verplicht hogere OZB en om de verdeling van de gemeentelijke lasten tussen inwoners en bedrijven tegen het licht te houden.
Te beginnen met een overzicht van de concrete beleidskeuzes en inzicht in de consequenties van deze keuzes.